

Aritz Galarraga, irakaslea

«Ez nuen Euskal Herri txiki batean bizi nahi Bartzelonan»

ARGIAko kolaboratzaile fina Bartzelonatik Aritz Galarraga unibertsitate irakaslea. Hamaika ditu, gatz eta piper, parte hartzeak han eta hemen. Ongi etorri beraren kritika minak, beti eta gehiengan errespetuz, ironiaz eta umorez eginak.

Miel A. Elustondo

ARGAZKIAK: ZALDI ERO

Herrialde Katalanetan bizi izanagatik ere, testuak han eta hemen publikatzen dituzu. Bost elkarrizketa baino gehiago egin, eroso ez zuzeneko solasaldian?

Erosoago idatzizkoaren lurraldean. Azken urteotan egin dudana lanari begiratzea aski da horretaz konturatzeko. Alegia, idatzizkoa landu dut gehienbat, eta idatzizkoaren lurralde horretan bertan ere heterogeneo jardun dut, era askotako testuak produzitu ditut, eta ez naiz ahozkoan trebatu, ez naiz abila, bertsolariaren sen eta etorririk ez dut, eta horrela, erosoago ibili behar idatzizkoan.

Katalanak badu ahozko jario errazik?

Bai, dudarik gabe. Katalanak hemengoa baino hezkuntza-egoera egonkorragoa du, hiztun kopuru handiagoa –hamar milioi, diote azken inkestek–, tradizio finkatuagoa bai literaturan bai ahozko erregistroari dagokionez. Ahozkotasuna landuagoa du katalanak. Haien eta gure arteko diferentzia nabarmena da hango hiztunak normal hitz egiten duela katalan estandarizatua, edozein egoera eta erregistrotan, eta hemengoa, aldiz, ez dela horretarako gai, oraindik. Hartu

Barçako futbolari katalan hiztuna: maila bera du katalanez eta espainolez. Bestetik da zein den futbolariaren maila hori, zertaz hitz egiteko gai den ostikolaria edozein hizkuntzatan ere, terreno labankorra hori.

Kar, kar...

Hizkuntzaren erregistro, aberastasun eta naturaltasunari dagokionez, gaitasun bera du –Piqué batek, adibidez–, katalanez zein espainolez. Ez da gure kasua: hemen, euskara hiztuna euskaraz ari delarik, eskas ditu hiztegia, ohitura eta naturaltasuna. Alde handia dago hango eta hemengoan artean. Bi hizkuntzen arteko ezberdintasun handietako bat.

Nola segitzen duzu Bartzelonako urrunetik hemengo herrialitatea? Inori irakurria dio hitz hori ere, herrialitatea...

Fisikoki leku batean egonagatik ere, ez da zaila bestenon edo nongo aktualitatea jarraitzea, eta are gehiago, aktualitate horretako parte izatea. Badakit garai batean kasik ezinezkoa zela hori, hau da, gaur egun nik egiten dudana egitea. Nire bizimodua ez da, finean, Honda-

ribian bizi denaren zeharo bestelakoa: denbora asko pasatzen dugu ordenagailu aurrean, eta beraz, internet, telefono eta gainerako tramankuluen bidez komunikazioa momentukoa da. Esaterako, egunean zehar, ia gehiago hitz egiten dut Euskal Herriko jendearekin, Kataluniakoekin baino, dela whatsapp bidez edo bestelakoz.

EHUko Psikologia Sozialeko irakasle emeritu Sabino Aiestaranek ontzat ematen du sare bidezko harremana, baina, urtean behin bada ere, bilera fisikoa behar dela dio.

Bai, harremanak oso diferenteak dira birtualak direnean, osoki, edo, aldiz, presentzia fisikoa ere badutenean. Harreman birtualak puntu bateraino heltzen dira. Hortik aurrera, zuzeneko harremana behar da: elkar ikustea, elkarrekin egon eta hitz egitea... Horri dagokionez, Bartzelonan egoteagatik nik ez dut nire burua gutxiagotua ikusten. Hemen dagoen nire gisako pertsona baten modura bizi naizela esango nuke: irakasle eta kazetari prekario batek, hemen, nire bizimodu bera –edo oso antzekoa–, duela pentsatzen dut.

Aritz Galarraga Lopetegi

1980, Hondarribia

Literatura ikasketak egin zituen. Bartzelonako bi unibertsitatetan euskal kultura irakasle da 2006an hara zenez geroztik. Katalunian izanik ere hemengo hainbat hedabidetan kolaboratzen du, ARGIA-n, *Berria*-n, *Erlea*-n, Euskadi Irratian eta bestetan. Luma-zorrotza da, bilorik gabe idazteko joera du, zurian beltz, distantziak eman ohi duen liberearen jabe. Doktore tesiari ekiteko puntuan da katalanera itzulitako euskal literaturaz. Katalana du emaztea eta bertan jaiok bi seme-alabak, partez katalanak, partez euskaldunak.

Zer da erbestean bizitzea baina, begi batekin bada ere, norberaren herrira begira ematea eguna?

Tautologia hutsa da, baina kanpotik begira bizitzeak horixe ematen dizu, kanpotiko begirada. Ez zaude saltsaren erdian, eta horrek ikuspegi ezberdina ematen dizu, nahitaez. Musika emanaldi bat bertatik bertara jarraitzen duenak eta telebistaz edo irrati jarraitzen duenak ikuspegi ezberdina duten moduan. Ez da ez hobe ez okerragoa, baina ezberdina, behintzat. Nire intuizioaren arabera, ikuspegi sanoagoa ematen du distantziak. Ordenagailu pantaila ere ez da berdin ikusten bi zentimetroko distantziatik, edo hogeita hamar zentimetrokotik. Kanpoan egonda, zure ikuspegiari beste bat eranstean diozu: zauden leku berri horretako ikusmoldea. Begirada ireki eta kritikoa izanez gero, handik eta hemendik jasotzeko prest egonez gero, utzi duzun lurraldearen gaineko ikusmoldea ere osatzeko aukera izan dezakezu.

Herialde Katalanak eta Euskadi. "Anai zaharren lur gazte" zioen Xabier Letek *Canço a Catalunya*-n.

"Anai" orduan, "senide" litzateke orain, politikoki zuzen mintzatuz. Kar, kar... XX. mendean izan da senidetaririk bi herrion artean, eta orain ere bada. Esate baterako, ni seguru nago neroni euskalduna ez banintz diferente ikusiko ninduketela han, bi herrion harreman historiko horrengatik, hain zuzen. Baina harreman horren norabidea aldatu egin dela ematen du: garai batean katalanek euskaldunei zieten miararen horrek -axalekoa, nahi bada, akritikoa-, bira eman duela iruditzen zait. Kataluniako egoera politikoa lehen lerrora igaro da, eta orain euskaldunok gara hara miararekin begira bizi garenok. Egoera politikoa jotzen duen ildotik jotzen duela ere, ordea, bi herrion arteko afinitate edo konplizitateak iraungo duela uste dut, nahiz eta uste baino ahulago den afinitate eta konplizitate hori.

Hari ahula, zure ustez.

Bai, estatu beraren mende gaudela partekatzen dugu, bi herriotako gizartearen parte handi batek soberania desioa izatea. Bestela, Kataluniak eta Euskal Herriak ez daukate ikustekorik.

Soberania desioa aipaturik, zertan da "Kataluniako prozesu soberanista"?

Nik esango nuke ez dela existitzen, ez da prozesu soberanistarik, hori inoiz existitu bada, prozesurik inoiz existitu denik ere zalantzan jartzen baitute batzuek, eta ez naiz bereziki espainiazaleez ari. Gaur egun ez dago prozesurik, nire ustean, pasa den iraileko hauteskundeek prozesu horrek aurrera egin dezan gehiengo sozial nahikorik erakutsi ez zutelako. Plan bat aurkeztu zuten, estatu egitura jakin bat sortzeko epeak... baina ez dago horrelakorik, ez dute Espainiako jurisdikzioarekin konfliktuan sartu nahi izan, soberanismoaren bidean gehiengo den Junts pel sí-k ez du desobedientziaren bidean pausorik eman nahi... eta, ondorioz, dena delako prozesua ez aurrera ez atzera dago. Bestalde, gobernua osatzeko istiluak izan ziren, eta gobernua osatuta zegoenean, aurrekontuak ez dizkiote onartu.

Ez arre, ez iso.

Bai, bada. Ez dago gehiengo sozial nahikorik aurrera egiteko. Gehiengo handi bat dagoenean lortzen dute herriek soberania osoa.

Hemengo herrietan galdeketak egiten ari dira.

Jendea soberanismoa ekartzeko modua izan liteke, aspirazio logikoa, bestalde. Herrietan egin diren galdeketak onuragarri izan litezke masa jakin bat osatze aldera, baina horrek ez du soberanismoa ekarriko, funtsezko oinarria zera delako: horren alde gehiengo soziala egotea, eta Euskal Herrian horrelakorik ez dago. Eta Katalunian ere ez, hauteskundeek erakutsi dutenez. Horrengatik ez du prozesuak aurrera egiten.

Mobilizaziotzar handiak gorabehera?

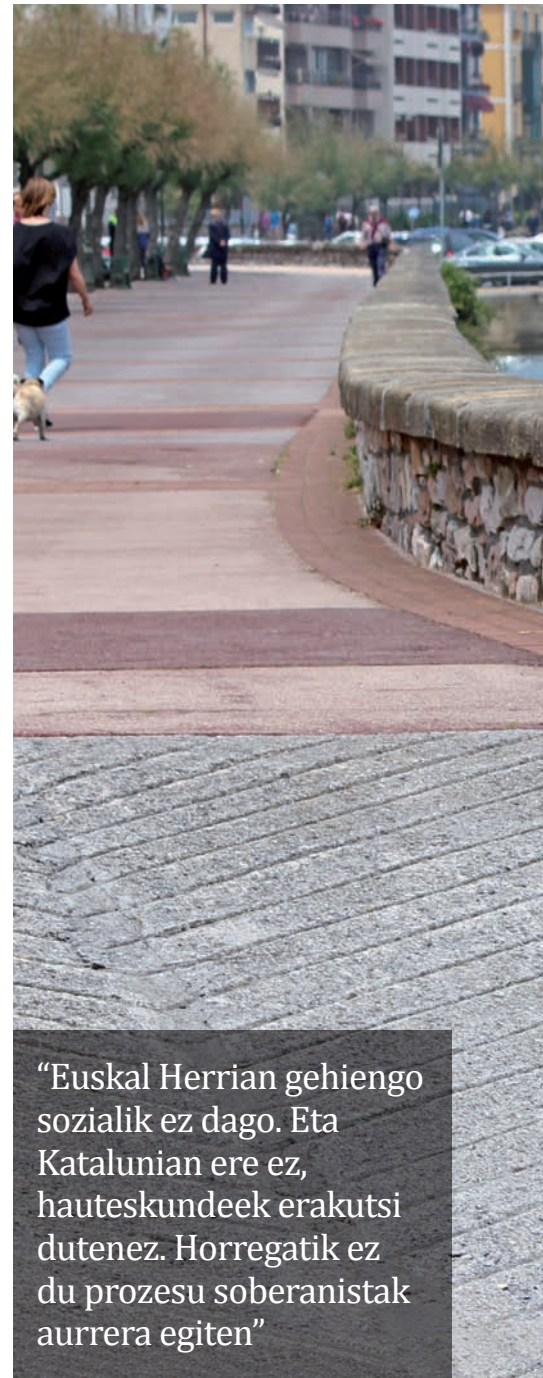
Bai. Mobilizazioek erakutsi dute soberaniaren aldeko jendea asko dela, eta oso mobilizatuta dagoela.

Soberaniaren aldeko ez dena boto ematerakoan mobilizatzen da.

Horixe!

Unibertsitate irakasle, ohiko kolaboratzaile euskarazko prentsan, literatur kritikari *Erlea* aldizkarian, guraso... Nola eusten diozu goiari?

Osasun mentalari gutxi-asko eutsiz, esan nahi duzu? Kar, kar... Ez dago mis-

"Euskal Herrian gehiengo sozialik ez dago. Eta Katalunian ere ez, hauteskundeek erakutsi dutenez. Horrengatik ez du prozesu soberanistak aurrera egiten"

teriorik. Egunak 24 ordu ditu eta badakigu denbora finitua dela, eta beraz, beste hainbat konturi errenuntzia egin ez idazten ditut idazten ditudanak. Ez naiz morroi bakartia, ez antisoziala ere, baina lan eta egiteko horiek betetzen dituzte egunaren parte handia.

Eta suari egurra, Marx anaien film hartan bezala: tesiari buru-belarri lotuko zaitzaizkio.

Eta orduan bai, bazter utzi beharko hainbat lan. Aritmetikak ez du ematen. 24 ordu dira egunean, ez gehiago.

Ikusezinago izango zaitugu aurrerantzean, aldi batean, bederen.

Ezinbestean ikusezin, bai ikusten ahal nindutenen mesedetan, baina baita neure mesedetan ere. Ez nuke esango nirea etengabeko esposizioa denik, baina bai maiz xamarrekoa, eta tesia

tarteko dela ez da erraz izango horri eustea. Gainera, esposizio horrek ere desgastea dakar, egunero –edo maiz–, zer edo zer publikatzeko presioa eta beste.

Euskal Ikasketak sailaren baitako irakurle zaitugu Katalunian, bi unibertsitatean: Bartzelonako Unibertsitatean, batetik, eta Autonomoan, bestetik.

Baina Autonomoan dute pisurik han-

diena Euskal Ikasketek. Egia esan, Reno salbuetsita, uste dut Euskal Ikasketek munduan Autonomoan beste inon ez dutela errekonozimendu hori. Ikasleek beren gradu ikasketak osatzeko, gure ikasgaiak hartzeko aukera dute, eta Euskal Ikasketetan *minor* edo aipamen bat jasotzeko era. Alegia, ikaslea izan liteke Hizkuntza eta Literatura Katalana graduatua, eta Euskal Ikasketetan aipamena duena.

Zertan dira Euskal Ikasketak Bartzelonako bi unibertsitate horietan?

Beti uste da euskara irakasten dela –eta irakasten da–, baina hori ez da programaren zati bat besterik, eta ez handiena ere. Euskal kultura dei genezakeen horren ikuspegi globala ematen saiatzen gara, hizkuntza modu instrumentalean erakusten ahal dugu, baina, gainera, euskal kultura eta gizarteari buruzko ikasgaia dugu, euskal literaturari buruzkoa, hizkuntzaren historiarena... Euskal Herria den horren ikuspegi oso eta zeharkakoa eskaintzen saiatzen gara.

Nork jakin nahi du Bartzelonako unibertsitateetan Euskal Herriaz?

Tipologia heterogeneo xamarra dugu ikasleen artean. Badira Euskal Herriarekiko afektua dutenak, eta badira euskararekiko interes linguistikoa dutenak. Motibazio ezberdinak izan litezke: jakin-mina dute batzuek, ikuspegi osatuagoa, beste batzuek... Unibertsitate ikasketak dira, eta azken batean, gehienbat jakin-min akademikoa du ikasleak. Euskara ere irakasten dugu, baina, ikasturte batean baina bi ikasgaitan, 80 ordu lektibo dira denera. Oinarri minimo batez jabetzen da ikaslea, hizkuntzak nola funtzionatzen duen konturatzen da, ez besterik.

Ez da hemen bezala...

Ez, jakina. Hemengo euskaltegietan

**Azken hitza:
Hondarbiarra**

“Bigarren Hezkuntza edo institutua egin genuen lekukoak omen gara, eta nik Donostian ikasi nuen... baina, ez, hondarbiarra naiz”.

trebetasunak modu komunikatiboan transmititzen dituzte. Gurea ikuspegi akademikoa da –zientifikoa, nahi baduzu–, euskararen funtzionamendua gainezkoa. Ikasturtea bukatu eta hango ikasleek ia-ia ez dakite deus esaten, baina, aldiz, hizkuntzaren mekanismo orokorra zertan den ezagutzera iristen dira.

Bartzelonan bada euskal etxerik.

Bai, eta badut harremana, nahiz eta ez

beste batzuek dutena bezainbestekoa. Alabaina, Unibertsitate Autonomoko irakasle naizen aldetik zenbait ekitalditan parte hartu ohi dut urtean zehar, literatur jaialdian [Literaldia], esaterako. Oso ekimen interesgarria iruditzen zait, Euskal Herriko jendea gonbidatzen dugu eta oso harrera ona du han. Esango nuke Euskal Herrian bertan ere ez dela hainbeste urteko ibilia duen literatur jaialdirik egiten, ezta hainbeste jende biltzen duenik ere. Horrez gai-

nera, euskal etxeak musika jaialdia ere egiten du, eta zinema jaialdia ere bai.

Erreferente duzue Bartzelonako euskal etxea?

Zenbait euskaldunentzat erreferente handia da, dudarik gabe. Ezagutzen ditut euskal etxearekin harreman handia dutenak, aktiboki parte hartzen dutenak. Niri dagokidanez, ez dut lotura esturik agian euskal etxearekin, baina hara orduko nekien hala izango zela, alegia, ez nuen nahi –eta ez dut nahi–, Euskal Herri txiki batean bizi Bartzelonan. Horretarako, Hondarribian geratuko nintzen. Hara joanez gero, nahiago izan nuen bertakoa ezagutu, bertan sartu muturra, bertakoarekin bat egin, Euskal Herriko lotura ebidentea galdu gabe, jakina, eta euskal etxearekin ere harreman ona izanez eta hainbat ekintzatan parte hartuz. Esan dezagun, zilborresteari metro batzuk eman nizkiola. ■

